

Annie
Ernaux

Boş
Dolaplar

Çeviri: Siren İdemen

ROMAN

5. BASKI

♥ can
çağdaş

ANNIE ERNAUX
BOŞ DOLAPLAR

Can Çağdaş

Boş Dolaplar, Annie Ernaux

Fransızca aslından çeviren: Siren İdemen

Les armoires vides

İlk baskı: Éditions Gallimard, 1974

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Folio, 2013

© 1974, Éditions Gallimard, Paris

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2022

5. basım: Ekim 2023, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi Editörü: Didem Bayındır

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Ayşe Merdit

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-5838-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ANNIE ERNAUX
BOŞ DOLAPLAR

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Siren İdemen

♥can

Annie Ernaux'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seneler, 2021

Babamın Yeri, 2022

Yalın Tutku, 2022

Olay, 2023

Bir Kadın, 2023

ANNIE ERNAUX, 1940'ta, Lillebonne'da, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu; çocukluğunu Yvetot, Normandiya'da geçirdi. Mazbut bir sosyal çevrede büyüdü, edebiyat öğrenimi gördü ve uzun yıllar boyunca edebiyat öğretmenliği yaptı. Kişisel deneyimle toplumsal tarihi birleştiren unsurları daha ilk romanı *Boş Dolaplar*'la ortaya koydu. Sınıf atlama, evlilik, kadın özgürlüğü, cinsellik, kürtaj, hastalık, yaşlılık ve ölüm gibi meseleleri kendi deneyimleri üzerinden aktarırken, arka planda daima toplumsal yaşam ve onu oluşturan kültürel, siyasi, tarihî olaylara yer vererek, "toplumsal bellek" yazını olarak nitelenebilecek eserlere imza attı; başta 2022 Nobel Edebiyat Ödülü olmak üzere birçok ödüle değer görüldü. Hâlâ Cergy'de yaşamaktadır.

SİREN İDEMEN, 1980'lerden bu yana gazetecilik ve çevirmenlik yapıyor. *Express*, *Roll*, *Bir+Bir* dergisinin ve sitesinin kurucu, editör ve muhabirlerinden. Çevirdiği ilk kitap *Bozkırdaki Gölgeler* (Can Yayınları, 1983), son kitaplardan bazıları ise *Parçalanma* (Emil Michel Cioran, Metis Yayınları), *Freud-Spinoza Mektuplaşması 1676-1938* (Michel Juffé, Metis Yayınları), *Karanlık Dükkân* (Georges Perec, Metis Yayınları). Annie Ernaux'nun *Olay*, *Seneler* ve *Babamın Yeri* kitaplarını da Türkçeye kazandırılmıştır.

“Sahte hazineler sakladım boş dolaplarda
Beyhude bir gemi taşıyor çocukluğumu içimdeki sıkıntıya
Oyunlarımı yorgunluğa.”

Paul Éluard

“La Rose Publique”

Saat başı bacaklarımla makas yapıyorum, pedal çeviriyorum, ayaklarımı duvara dayayıp itiyorum. Bir an önce olup bitsin diye. Birden tuhaf bir sıcaklık yayılıyor, kasıklarım da bir çiçek açıyor sanki. Morumsu, çürük. Ağrı sızı yok, az sonra bastıracak ağrının habercisi olan ve dört bir yandan kopup kabaran dalga kalça kemiğine çarpıp apışarasında yok oluyor. Adeta haz duygusu.

“Şunu içine sokarken biraz canın yanacak, hepsi o kadar.” Kaynar sudan çıkan kıvrık, küçük, kırmızı bir sonda. “Merak etme, şıp diye yerine oturacak.” Masanın üzerindeyim, bacaklarımın arasından kır saçlarını ve maşanın ucunda sallanan kırmızı yılanı görebiliyorum sadece. O da gözden kayboluyor. Feci bir sızı. Onu oraya iyice yerleştirmek için içime pamuk tıkıştırma ihtiyara söyleniyorum. “Sakin orana dokunayım deme, yoksa her şeyi berbat edersin... şimdi şuraya, dudakların arasına bir öpücük konduralım...” Bu kadar kanıtlandıktan, hırpalandıktan, tıka basa doldurulduktan sonra bir daha ondan hayır gelirmiyorum kendi kendime. Sonra bir bardak kahve içiriyor bana toparlanalım diye. Çenesi durmak bilmiyor. “Bol bol yürü, derslerine de gideceksin tabii, ama akıntı olursa o başka...” Bunca pamuk ve kasığımda tıngırdayan hortumla yürümek başta hiç de kolay olmuyor. Basamak-

ları dikkatle teker teker iniyorum. Sokağa adımımı attığımda güneş, insanlar, arabalar beni sersemletiyor. Hiçbir şey hissetmiyorum, yurda dönüyorum.

“Bir süre sonra kasılmalar başlayacak.” Karnımın üzerine iki büklüm büzülüp, bir işaret gelmesini bekliyorum dünden beri. Peki ama, tam olarak ne oluyor? Tek bildiğim o şeyin yavaş yavaş öldüğü, sönüyor, kan dolu keseciklerde boğuluyor, sıvıyla birlikte akıyor... Ve vücudumu terk ediyor. Hepsi bu. Başım battaniyenin kokusuna gömülmüş vaziyette, yüzükoyun yatıyorum, güneş dizlerimle belimin arasını yakıyor, içimde ılık bir medcezir, yüzeyde hiçbir kıpırtı yok, her şey kilometrelerce ötedeki girinti ve çıkıntılarda oluyor. Anatomi atlaslarındaki haritalarla alakası yok. Burada, bu tuhaf yoga durumunda akşama kadar öylece kalabilirim. Güneş tenimi delip geçse, etimi ve kırkıdakları parçalasa, bulamaç usul usul hortumdan aksa... Yok öyle bir umut. Öylece çekip gitmeyecek. Olacakları hızlandırma gayretinden vazgeçiyorum, bacaklarımı duvardan çekiyorum.

Ders programındaki yazarlardan birine çalışsam, Victor Hugo mesela ya da Péguy. Düşüncesi bile midemi bulandırıyor. Hiçbirinde benimle, yaşadığım şeyle ilgili tek kelime, şu anda hissettiğim şeyi tarif edecek, bu berbat anları atlatmama yardımcı olacak tek satır yok. Doğumdan düğüne, ölüm döşğine kadar her duruma dair mutlaka bir dua var; kaçak bir kürtajcıya giden yirmi yaşında bir kız hakkında, dönüşte yolda yürürken, kendini yatağına atarken aklından geçenler hakkında da bir tane olmalıydı. Tekrar tekrar okurdum onu. Kitaplar dilsiz bu konuda. Güzel bir sonda tasviri, bir sonda mecazı... Yan odadaki arkadaşımın ödünç aldığı tıp sözlüğü tüyler ürpertici ayrıntılarla, ürkütücü imalarla dolu. İnsanları korkutmaktan zevk alıyorlar, küçücük bir hava kabarcığından kimse ölmez. Ama kurbağalar farklı, onları bir

süpürge çöpüyle patlatabilirsiniz... Sürekli leş kokulu, macunumsu safra tadıyla, bulantıyla boğuşmaktan, yerken bir anda tiksinti uyandıran yiyecekleri tıkınıp durmaktan, rüyamda kilometrelerce uzunlukta sosis salam görmekten, dükkânların vitrinindeki bütün renkli şeyleri yiyecek sanmaktan iyidir geberip gitmek. İki ay içinde, yediğini her an tabağına çıkarmaya hazır, koku konusunda hayli hassas bir dişi köpeğe dönüşmüştüm, ıspanağın çürük yeşili, domatesin tentürdiyot kırmızısı, ızgara bifteğin huylandıran kavruk kenarları... Hiç geçmeyen ekşimiş et suyu tadı, sanki midede bir ülser geliyor. Kitaplar içimi döndürüyor. Öğrencilik yapmaya çalışıyorum, not tutuyorum, dersleri dinlemeye gayret ediyorum, hiçbir şeye veremiyorum kendimi, güya öğretmen, eleştirmen ya da gazeteci olacaktım. Bu gidişle haziran ya da ekimde sınavı veremeyebilirim... Belki de bir terslik olacak, gitmeyecek bu şey... Öyleyse çalışmanın ne anlamı var... “André Gide hakkında sunumu kim yapmak ister?”

Bornin’in bakışları amfide geziniyor. Üç satır bile yazacak halim yok, ayrıca ne Gide ne de bir başkası hakkında söyleyecek bir sözüm var, sahteyim ben, annemle babamın dükkânının vitrinindeki karton şişeler gibi sahte, Bornin de sahte, buruşmuş, pörsük penisiyle, burnumun dibinde kımıldayan elleriyle, kelimeleri yaya yaya konuşmasıyla o da sahte, mutlaka biliyor, aşağılık, yağ tulumu, yumurta kafa, gitgide genişliyor, çürük et suyu ağzıma kadar yükseliyor, dişlerimi sıkıyorum, fırlayıp dışarı çıkmaya kalksam, bütün sınıf hamile olduğumu anlar. Daha aşağılayıcı ne olabilir. Geberip gitsem daha iyi.

Sancı başlıyor, zikzaklar çizerek ilerliyor, yumuşak zerrelere halinde patlıyor. İçimde muhteşem bir havai fişek gümbürtüsü, göz kamaştırıcı bin bir çeşit renk olmalı. Sıcaklık hissi birden geçiyor, hiçlik, zevkin sonunun sonu. İçimdeki şey sarpa sararsa, bir daha hayatım bo-

yunca haz duyamam herhalde. Ceza. Ya şu halimi görse-
ler... “Sonun kötü olur.” Bu ezeli kehanet bizim ihtiyarlar-
ın ağzından ilk ne zaman dökülmüştü acaba? Bir ay
önce, az kalsın suratlarına haykıracaktım hamileyim di-
ye, sırf kopacak felaketi, nasıl sarsıldıklarını, suratlarının
nasıl morardığını görmek, yüzlerinden hiç eksik olma-
yan o trajik maskeyle histerik bağırış çağırışlarını duy-
mak için. Ben de neşe ve öfkeyle haykıracaktım, müseb-
bibi sizsiniz diye, çirkinler, sefiller, hödükler, sizin yüzü-
nüzden yaptım... Tek kelime söyleyemedim. Her şey bir
yana, tek başıma halletmeliydim, duysalar engel olurlar-
dı. Böyle bir şeyi onlara söylemeye asla cesaret edemem.
Onlarınsa akıllarının köşesinden bile geçmez... Ellerin-
den geleni yaptılar benim için... Papatya desenli muşam-
ba örtünün üzerinde, kendilerince akşam yemeği yiyor-
lar, tavuk ve bezelye, en iyisinden, Cèdres'deki inşaata
gidip bir baksaydık diyor annem, mağazalar, dükkânlar
yapıyorlarmış yolun karşı tarafına, rekabet başlayacak,
bu konunun tepesini attırıldığını söylüyor babam, kavga-
ya tutuşuyorlar. Sanki oradayım. Onları ve dükkânlarını
düşünmek istemiyorum. Onlarla buradaki pırıl pırıl tu-
valet, yepyeni, tertemiz duvarlar, kitap rafları arasında
bir bağ kuramıyorum. Lesur'lerin kızı değilim burada.
Fakülteli kız. Kampüsün bahçesi yapraklarla kaplı, par-
maklıkların kenarına park etmiş arabaların üzerleri, çim-
lerin arasındaki dar yollar, hışır hışır, göz kamaştırıcı.
Adeta bir Monticelli tablosu. Zihnimde yer etmiş kültür
kırintıları, *Lectures pour tous* sayılarındaki gravürleri say-
mazsak, lise sona kadar resim sanatından bihaberdim.
Ağaç dallarının arasından sızan güneş huzmeleri önümü
keserken, ağızındaki kekre tadı silip götüren sert havayı
dişlerimin arasında hissederek yaprakları çatırdata çatır-
data bir koşu tutturmak vardı şimdi... Oysa buraya ka-
panmış, düşük yapmayı hızlandıracak ne kadar hareket

varsa deniyorum, bir sırtüstü bir karın üstü yatıyorum, dizlerimi kırıyorum, köprü yapıyorum, bağdaş kurup oturuyorum... Pis aşağılık, adi burjuva ne biçim gülerdi şimdi. Elimle kasiğımı yokluyorum, başlayacağı ânı gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, top patlaması, lunapark balonu, gayzer fıskırması, öyle bir şey.

Ceza, başka bir insan eliyle ıslah. Küçük kırmızı bir sonda marifetiyle. Yirmi yılın sonunda gele gele buraya gelmek. Kimsenin kabahati değil. Bir tek benim, baştan sona benim suçum. Kim miyim ben? Önce bakkal Lesur'un kızı, sonra her daim sınıf birincisi. Ve pazar günleri beyaz soket çorap giyen bön kız, burslu öğrenci. Sonraysa... kaçak kürtajcı tarafından içine edildiği için sonrası olmayabilir. Ben ve vitrindeki fasulye konserve-leri, üç yıl boyunca giydiğim pas rengi manto, kitaplar, kitaplar, şunu okumuş muydun, temmuz kermesinde ezilmiş çimler, nazik el, böyle yapmamalısın... Her yerde insanlar, elini kolunu oynatan, sendeleyeni bir sürü insan. Dört bir köşeden çıkıyorlar, suratları mosmor, kollarını sallaya sallaya yürüyorlar, sefil ihtiyarlar, yakındaki düşküllerevinin kaçıkları, elleri hep bir yerde gezinen pis sapıklar, konserve kavurma alıp deftere yazdırırlar. Onları hor gördüğümün hep farkındaydılar, patatesleri Lesur'un kızı verseydi. Şimdi intikam alıyorlar. Daktilo kız, sekreter, onları biliyorlar, kırmızı ojeli tırnakları, pamuk gibi beyaz elleriyle hafiften burnu büyük kızlar. Üniversite öğrencisi, bu bambaşka bir şey, ne okuyor, edebiyat, boşluk, sis perdesi, elleri böğürlerinde kalakalıyorlar, bizim ihtiyarların zaten daha fazlasını anlatabilmesi mümkün değil. Faka bastım. Bir ters harekete bakar tıp sözlüğünün göz korkutan tanımlarındaki gibi kan revan içinde kalmam. Hepsinin haberi olacak tabii, laflamak için can atarak dükkâna üşüşecekler, "nasıl olmuş, nasıl olmuş", bakkal tezgâhının önünde kuyruğa gire-

Küçük bir kafe-bakkal işleten anne babanın etrafında şekillenen mutlu bir çocukluk, okul hayatı, yeni bir sosyal çevre, yabancılaşma, sınıf atlama arzusu, onaylanma ihtiyacı, öfke patlamaları, utanç, kürtaj... *Seneleler'e* uzanan oto-sosyobiyoğrafi yazımının da habercisi olan *Boş Dolaplar*, iki ayrı dünya –eğitimsiz işçi sınıfı ve eğitilmiş burjuva sınıfı– arasında sıkışıp kalmış, okul yaşamındaki başarılarıyla ailesinin temsil ettiği her şeye karşı kendini yeniden inşa etmeye çalışan genç bir kızın, Denise Lessur'ün hikâyesi.

Ernaux, ne olmak istediğinden ziyade ne olduğuyla cebelleşmek zorunda kalan, toplumsal yükseliş sancuları çeken otobiyoğrafi karakteri Denise'in yaşamını anlatırken her zamanki gibi sakin ve cesur.

"Ernaux'nun kitapları birer itiraf değil, bir tür kişisel epistemolojidir... Onları okumak, o anlaşılmaz, acı verici, zaruri 'oluş' sürecini anlama girişimidir."

The New Yorker

"*Boş Dolaplar*, 1950'li yıllarda Fransa'daki sınıf sisteminden ve bir kadının sınıf atlamak, geçmişini unutmak için verdiği mücadeleden daha fazlasıdır. Bu roman, kültürel anlamda haklarından mahrum bırakılmışların kendi sesleriyle konuşmasına, gerek konusu itibarıyla gerek edebî biçimiyle, unutulmaz bir katkı sunuyor."

The Bloomsbury Review

#fransizedebiyatı #toplumsal bellek #kadını yazını #çocukluk #sınıf #otobiyoğrafi

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [@](#) | [X](#) canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5838-6

9 789750 758386